

טיוטת תקנות

א. שם התקנות המוצעות

תקנות בתי הדין הדתיים הדרוזיים (נט בתי הדין), התשפ"ב-2022

ב. מטרת התקנות המוצעות והצורך בהן

תקנות סדר הדין בבתי הדין הדתיים הדרוזיים, התשכ"ד-1964, אינן כוללות, פרט לדרכי ההמצאה הרגילות, אפשרות המצאת כתבי בי-דין, באמצעות פקסימיליה או דרך המערכת הממוחשבת "נט בתי הדין". מוצע להוסיף אפשרות המצאת כתבי בי-דין, בדרכים שונות, לרבות דרך מערכת "נט בתי הדין"

ג. להלן נוסח טיוטת התקנות המוצעות:

טיוטת תקנות מטעם משרד המשפטים :

טיוטת תקנות בתי הדין הדתיים הדרוזיים (נט בתי הדין), התשפ"ב-2022

בתוקף סמכותי לפי סעיף 30 לחוק בתי הדין הדתיים הדרוזיים, התשכ"ג-1962, אני מתקין תקנות אלה :

1. מטרת ההמצאה וההמצאה כדין
- (א) מטרת ההמצאה היא להביא לידיעת הנמען את תוכנו של מסמך שנדרש שיהיה בידיעתו.
- (ב) הנמען ייחשב כמי שיודע את תוכנו של מסמך אם הומצא לו לפי תקנות אלה.
2. הגדרות
- בתקנות אלה –

"בית הדין" – בית דין הדתי הדרוזי, ובית הדין הדתי הדרוזי לערעורים.

"הודעה אלקטרונית" – הודעה בדבר קיומו של מסמך במערכת נט הדין הכוללת קישור אליו, שפתיחתו אפשרית באמצעות מנגנון הזדהות ;

הודעת אימות המסירה" – הודעה שנערכה בידי מוסר המסמך סמוך ככל האפשר לאחר המצאתו, הכוללת פרטים בדבר אופן ההמצאה, ובכלל זה מקום ההמצאה, מועד ההמצאה ושעת ההמצאה ושמו של האדם שהמסמך נמסר לידי ;

"המצאה" – מסירת מסמך לידי הנמען או הגשתו לבית הדין, לפי העניין ;

"המצאה אלקטרונית" – המצאה באמצעות תקשורת בין מחשבים שדרכה ניתן להעביר או לקבל מסמך אלקטרוני ;

"כתובת דואר אלקטרוני" – כתובת במערכת המאפשרת העברת מסרים אלקטרוניים, שבעליה מפעיל אמצעים סבירים לצורך הגנה על תיבת הדואר שבה מפני שיבוש בעבודתה העלול לפגוע במהימנות המידע שבה ;

"כתובת דואר אלקטרוני מאובטחת" – כתובת במערכת המשמשת להעברת מסרים אלקטרוניים שמתקיימים בה כל אלה :

(1) היא מאפשרת גישה לכתובת הדואר האלקטרוני רק באמצעות מנגנון הזדהות ומתעדת גישה כאמור ;

(2) המערכת נוקטת, באורח סדיר, אמצעי הגנה סבירים מפני חדירה אליה ומפני שיבוש בעבודתה, העלולים לפגוע במהימנות המידע שבה ;

"מנגנון הזדהות" – מנגנון מאובטח המשלב אמצעי חומרה ותוכנה, הניתן לשליטתו הבלעדית של בעליו והמאפשר את זיהויו באופן ייחודי ;

"מסמך אלקטרוני" – מסמך שהוא מסר אלקטרוני החתום בחתימה אלקטרונית כהגדרתם בחוק חתימה אלקטרונית, התשס"א-2001, הניתן לשמירה אלקטרונית ולאחזור ;

"מערכת נט בתי הדין" – מערכת מחשבים שבאמצעותה פועלים בתי הדין ומתנהלים הליכים משפטיים.

3. חובת ההמצאה
- המציא בעל דין המיוצג בידי עורך דין מסמך לבית הדין, ימציא עורך הדין את העתקו לבעל הדין שכנגד בלא דיחוי ולא יאוחר משלושה ימים ממועד ההמצאה לבית הדין או זמן סביר לפני מועד הדיון שנקבע, לפי המוקדם; אם בעל הדין אינו מיוצג בידי עורך דין, יגיש את המסמך למזכירות בית הדין, שתפעל להמצאתו;
4. דרכי ההמצאה ומועדיה
- אלה הן דרכי ההמצאה ומועדיה:

(א) המצאה אלקטרונית –

(1) המצאה אלקטרונית של מסמך אלקטרוני מבית הדין לנמען תהיה באמצעות משלוח הודעה אלקטרונית לכתובת הדואר האלקטרוני שהוא ציין בכותרת כתב טענותיו ואם היתה זו כתובת דואר אלקטרוני מאובטחת, יכול שתהיה אף באמצעות משלוח המסמך האלקטרוני עצמו;

(2) המצאה אלקטרונית של מסמך אלקטרוני לבית הדין תהיה באמצעות מערכת נט בתי הדין; המבקש להמציא לבית הדין מסמך אלקטרוני, ימסור לבית הדין כתובת דואר אלקטרוני או כתובת דואר אלקטרוני מאובטחת לצורך המצאה אלקטרונית כאמור בתקנת משנה (1);

(3) המצאה אלקטרונית של מסמך אלקטרוני מעורך דין לעורך דין תהיה באמצעות משלוח המסמך האלקטרוני לכתובת הדואר האלקטרוני של עורך הדין הנמען שצוינה בכותרת כתב טענותיו ועל עורך הדין השולח לוודא את קבלתו בידי עורך הדין הנמען;

(4) מועד שליחת המסמך האלקטרוני או ההודעה האלקטרונית, כפי שמופיע בשעון פנימי של מערכת המחשוב של השולח המכויל לפי כללים מקובלים, יהיה מועד ההמצאה של המסמך האלקטרוני, ואולם אם היה המועד אחרי השעה 17:00 בימים א' עד ה' בשבוע או ביום ו' או ביום מנוחה שנקבע בחיקוק או ביום פגרה לפי תקנות בתי הדין הדתיים הדרוזיים (פגרות), תשע"ח-2018, ייחשב המסמך האלקטרוני כאילו הומצא ביום החול שלאחריו;

(5) שליחת ההודעה האלקטרונית או המסמך האלקטרוני כאמור בתקנות משנה (1) או (3), לא תיחשב כהמצאה כדין במועד השליחה אם הגיש הנמען תצהיר בדבר אי-קבלתו או בדבר קבלתו במועד מאוחר יותר;

(ב) המצאה בפקסימיליה –

(1) המצאה של מסמך בפקסימיליה תהיה למספר הפקסימיליה שציין הנמען בכותרת כתב טענותיו;

(2) המצאה בפקסימיליה מוגבלת למסמך בהיקף של עד חמישה עשר עמודים והיא אינה חלה על המצאת המסמך הראשון המוגש בתיק ועל כתב תביעה וכתב הגנה;

(3) יראו את המועד שצוין באישור משלוח הפקסימיליה כמועד ההמצאה ובלבד שבוצע וידוא טלפוני כי המסמך התקבל, ואולם –

(א) מסמך שהומצא כאמור אחרי השעה 15:00 בימים א' עד ה' בשבוע או ביום ו' או ביום מנוחה שנקבע בחיקוק, יראוהו כאילו הומצא ביום החול שלאחריו;

(ב) אם השולח הוא בית הדין ולא בוצע וידוא טלפוני, תיחשב השליחה כהמצאה כדין אלא אם כן הגיש הנמען תצהיר בדבר אי-קבלת המסמך בפקסימיליה;

(ג) המצאה בדואר –

המצאה של מסמך בדואר תהיה באמצעות שליחתו בדואר רשום עם אישור מסירה לכתובת שציין הנמען בכתרת כתב טענותיו או למענו; באין אפשרות להמציא כאמור – לכתובת הידועה לשולח של מגוריו או עסקו של הנמען; יראו את מועד המסירה שצוין באישור המסירה כמועד ההמצאה; מסמך שהומצא למען שהנמען ציין בכתרת כתב טענותיו ולא נדרש, יראוהו כמסמך שהומצא כדין, זולת אם בית הדין הורה אחרת;

(ד) המצאה במסירה אישית –

(1) ההמצאה תהיה במסירת המסמך לידי הנמען שיידרש לאשר את קבלתו בכתב והיא תיעשה באמצעות עורך דין או אדם שבית המשפט או מנהל בתי הדין הסמיכו לכך; יראו את המועד שצוין בהודעת אימות המסירה כמועד ההמצאה;

(2) על אף האמור בתקנת משנה (1), יראו מסמך כמסמך שהומצא כדין, אם הוא הונח במקום נראה לעין בסמוך לדלת ביתו או עסקו של הנמען בהתקיים אחד מאלה:

(א) הנמען סירב לקבל את המסמך או סירב לאשר את קבלתו בכתב;

(ב) לא נמצא שום אדם שניתן להמציא לו את המסמך לפי תקנות אלה על אף שהשולח פעל בשקידה ראויה וסבירה כדי למסרו.

המצאה באמצעי אלקטרוני לא תחול במקרים אלה:

5. חריגים להמצאה באמצעי אלקטרוני

(א) אם זה המסמך הראשון המוגש בתיק או כתב תביעה או כתב הגנה, יומצא לנמען שאינו בית הדין בדואר או במסירה אישית, זולת אם היתה הסכמה אחרת בכתב של הנמען ;

(ב) אם הנמען בעל דין שאינו מיוצג בידי עורך דין, זולת אם נתן את הסכמתו לכך בכתב ; או אם מסר לבית הדין כתובת דואר אלקטרוני או כתובת דואר אלקטרוני מאובטחת לצורך המצאה אלקטרונית מבית הדין אליו לפי תקנה 4(א)(2) ;

(ג) על מסמך שבשל טיבו לא ניתן להמציאו באמצעי אלקטרוני.

6. ביצוע ההמצאה

(א) ההמצאה תהיה ככל האפשר לנמען עצמו ; אם הנמען מיוצג בידי עורך דין, יש להמציא לו במקומו ; אם מינה לשם ההמצאה מורשה מטעמו – ניתן להמציא למורשה במקומו.

(ב) אם אין אפשרות למצוא את הנמען, די בהמצאת המסמך בביתו לאחד מבני משפחתו הגרים עמו שם ושלפי מראית עין מלאו לו שמונה עשרה שנים.

(ג) התגורר הנמען מחוץ לתחומי המדינה ויש לו בתחומי המדינה נציג מטעמו המייצג אותו באופן קבוע בקשר לענייניו בישראל, ניתן להמציא לנציג אם התביעה נוגעת לאותו עניין ; תקנה 9 תחול בשניויים המחויבים גם על תקנת משנה זו.

(ד) אם הנמען היא המדינה, יומצא המסמך למשרד פרקליט המחוז שבו נמצא מקום מושבו של בית הדין הדן בתובענה או הערעור ;

(ה) אם הנמען תאגיד, יומצא המסמך למשרד או למען הרשום של התאגיד, ולתאגיד שהוקם בחוק – למשרדו של מנהל התאגיד.

(ו) אם הנמען רשות מקומית, יומצא המסמך ללשכת ראש הרשות או למשרד היועץ המשפטי של הרשות.

(ז) אם לנמען מונה אפוטרופוס, יומצא המסמך לאפוטרופוס שהתמנה לו כדין.

(ח) אם הנמען כלוא בבית סוהר, יומצא המסמך באמצעות מחלקת האסיר בשירות בתי הסוהר.

(ט) אם הנמען מדינה זרה כהגדרתה בחוק חסינות מדינות זרות, לרבות נציגות של מדינה זרה, או עובד בהן שהוא בעל חסינות דיפלומטית או קונסולרית, יומצא המסמך לפי חוק חסינות מדינות זרות.

7. תחליף המצאה

(א) נוכח בית הדין שלא ניתן להמציא מסמך בדרך שנקבעה, רשאי הוא להורות על המצאתו בכל דרך אחרת הנראית לו מתאימה בנסיבות העניין.

(ב) בקשה להוראה על תחליף המצאה תוגש בכתב ויצורף לה תצהיר לאימות הסיבה המונעת את ביצוע ההמצאה בדרך שנקבעה ויחולו ההוראות האלה:

(1) אם הנמען הוא תושב ישראל שאין לו מען ידוע, יציין המבקש בבקשתו כי למיטב ידיעתו הנמען נמצא בישראל ולא ידוע לו היכן בדיוק הוא מתגורר, ויצרף תדפיס של פרטי הנמען ממרשם האוכלוסין.

(2) אם הנמען הוא תושב ישראל ויש לו מען בתחומי מדינת ישראל אך לא היה ניתן להמציא לו את המסמך, יציין המבקש בבקשה כי למיטב ידיעתו הוא נמצא בישראל ויצרף תדפיס ממרשם האוכלוסין; כמו כן יציין בבקשה את הפעולות שבהן נקט כדי להמציא לו את המסמך.

(3) אם הנמען אינו תושב ישראל אך נמצא בתחומי המדינה, יציין המבקש בבקשה כי למיטב ידיעתו הנמען נמצא בישראל ויצרף ראייה על כך, וכן יציין את הפעולות שנקט כדי להמציא לו את המסמך.

בעל דין רשאי להמציא כתב טענות מחוץ לתחום המדינה אם נקבע בחוק בתי הדין הדתיים הדרוזיים תשכ"ג-1962 או על פי חיקוק אחר שמבחינה בינלאומית בית הדין בישראל מוסמך לדון בהליך

המצאה מחוץ לתחום המדינה 8.

(א) בעל דין המעוניין להמציא כתב טענות מחוץ לתחום המדינה, יגיש בקשה בכתב לשם קביעת דרך ביצוע ההמצאה; בתצהיר התומך בבקשה יפורטו העובדות המבססות את עילת התביעה, העובדות המבססות את עילת ההמצאה מחוץ לתחום המדינה ופירוט המקום שבו נמצא הנמען או ייתכן שנמצא.

הליך ההמצאה מחוץ למדינה 9.

(ב) בית הדין יורה על דרך ביצוע ההמצאה, לרבות הגשת כתבי הטענות, והוא רשאי להורות שבנסיבות העניין אין להמציא את המסמכים מחוץ לתחום המדינה.

הומצא לנתבע המצאה מחוץ למדינה או שהוא הגיע לישראל ושוהה בה לצורך הדיון כתב טענות, לא יראו בהמצאה משום ויתור על טענות בדבר כפירה סמכותו הבינלאומית של בית הדין.

המצאה לנתבע הכופר בסמכות 10.

(א) אישור המשלוח בפקסימיליה, אישור המסירה בדואר והודעת אימות המסירה יישמרו בידי השולח והעתקם יוגש לבית הדין לפי הצורך או לפי החלטת בית הדין.

הוראות כלליות להמצאה 11.

(ב) מנהל בתי הדין רשאי לפרסם הוראות טכניות בעניין אופן הגשת מסמך אלקטרוני ובין השאר בדבר מאפייני מסמך אלקטרוני ומצורפיו, דרישות חומרה ותוכנה, דרישות צורניות וכן בדבר דרכי תשלום אגרת בית הדין או כל תשלום שיש לשלם לבית הדין, לפי תקנות אלה.

_____ (חתימה)

גדעון סער
שר המשפטים

_____ ב _____ התש

(_____ ב _____ 20)

(חמ _____ 3-)

דברי הסבר

תקנה 1 – מטרת ההמצאה והמצאה כדין:

התכלית העומדת בבסיס המצאת מסמכים היא בהבאת תוכנם לידיעת הנמען לצורך ניהול הליך תקין לפי כללי הצדק הטבעי.

כמו-כן, התקנה קובעת כי הבאת תוכנו של מסמך לידיעת הנמען בהתאם לאחת מדרכי ההמצאה הקבועות בתקנה 4 מהווה חזקת המצאה. כלומר, חזקה שהנמען יודע את תוכנו של המסמך אם הומצא לו באחת הדרכים האמורות.

תקנה 2 – הגדרות:

התקנה כוללת הגדרות של ביטויים שונים הנוגעים בין היתר למערכת הממוחשבת ולהמצאה אלקטרונית. כך למשל מוצע להגדיר את "מערכת נט בתי הדין" כמערכת ממוחשבת שבאמצעותה פועלים בתי הדין הדרוזיים, ומתנהלים הליכים משפטיים. כמו-כן, מוצע להגדיר "המצאה אלקטרונית" כהמצאה באמצעות תקשורת בין מחשבים שדרכה ניתן להעביר או לקבל מסמך אלקטרוני. נוסף על כך, מוצע להגדיר "מנגנון הזדהות" כמנגנון מאובטח המשלב אמצעי חומרה ותוכנה, הניתן לשליטתו הבלעדית של בעליו והמאפשר את זיהוי באופן ייחודי.

תקנה 3 – חובת המצאה:

תקנה זו מעגנת את החובה להמציא לצד שכנגד מסמך שהוגש לבית הדין. ככל שהמסמך הוגש לבית הדין על ידי בעל הדין המיוצג על ידי עורך דין, חובת ההמצאה לצד שכנגד מוטלת על עורך הדין ועליו לפעול להמצאתו לצד שכנגד ללא דיחוי ולא יאוחר משלושה ימים ממועד ההגשה לבית הדין, לפי המוקדם. ככל שבעל הדין המגיש אינו מיוצג, האחריות להמצאת המסמך לצד שכנגד מוטלת על מזכירות בית הדין.

תקנה 4 – דרכי ההמצאה ומועדיה, תקנה 5 – חריגים להמצאה באמצעי אלקטרוני:

כאמור לעיל, הבאת תוכנו של מסמך לידיעת הנמען בהתאם לאת מדרכי ההמצאה הקבועות בתקנה זו מהווה

חזקת המצאה. דהיינו, חזקה שהנמען יודע את תוכנו של המסמך אם הומצא לו באחת הדרכים הבאות:

1. המצאה אלקטרונית: ההתפתחות הטכנולוגית המאפיינת את התקופה שבה אנו חיים מאפשרת המצאה באמצעים אלקטרוניים. הניסיון מלמד כי המצאה בדרך זו היא יעילה ומביאה לצמצום עלויות, זמן וטרחה, זאת בשונה מהמצאת מסמכים בעותק קשיח על ידי שליחתם בדואר רשום או באמצעות שליח.

בהתאם לתקנה 4(א)(1), המצאה אלקטרונית של מסמך (כגון, פסק דין או החלטה) מבית הדין לנמען תהיה על ידי משלוח הודעה במייל ("הודעה אלקטרונית") לכתובת הדוא"ל שציין הנמען בכותרת כתב טענותיו ובה קישור למסמך, כאשר פתיחת הקישור מחייבת שימוש במנגנון הזדהות. יחד עם זאת, אם ברשות הנמען כתובת דואר אלקטרוני מאובטחת אשר הגישה אליה היא באמצעות מנגנון הזדהות (קיים לרוב בגופי ממשלה כגון פרקליטות), ניתן להמציא את המסמך גופו לכתובת הדוא"ל כאמור, זאת להבדיל ממשלוח קישור למסמך.

תקנה 4(א)(2) קובעת כי הגשת מסמך אלקטרוני לבית הדין תהיה על ידי הגשתו באמצעות "מערכת נט בתי הדין" לאחר שזה נחתם בחתימה אלקטרונית מאושרת.

יצוין כי תקנה 4(א)(2) מענגת את "עקרון ההדדיות", לפיו, אם בעל הדין נהנה מיתרונות מערכת "נט דתי הדין" על ידי כך שהוא עושה שימוש במערכת ומגיש באמצעותה מסמכים, חובה עליו למסור לבית הדין את כתובת הדואר האלקטרוני שלו על מנת שיתאפשר לבית הדין להמציא לו מסמכים בדרך של המצאה אלקטרונית.

כאמור לעיל, לנוכח העובדה שהמצאה אלקטרונית נמצאה יעילה ומביאה לחיסכון בעלויות וטרחה, תקנות אלו מרחיבות את השימוש באמצעי זה אף להמצאות המתבצעות בין עורכי דין. תקנה 4(א)(3) מסדירה המצאה אלקטרונית מעורך דין לעורך דין. לפי התקנה, ההמצאה תהיה באמצעות משלוח המסמך האלקטרוני לכתובת הדואר האלקטרוני של עורך הדין הנמען כפי שצוינה בכותרת כתב טענותיו. כמו כן, על עורך הדין השולחן לוודא את קבלת המסמך בידי עורך הדין הנמען. וידוא כאמור יכול שיעשה בדרכים המקובלות, כגון, שיחה טלפונית מלווה בתרשומת, קבלת מייל חוזר מהנמען המאשר את קבלתו וכיצוא בזה.

באשר למועד ההמצאה, בהתאם לתקנה 4(א)(4), מועד שליחת המסמך האלקטרוני או מועד משלוח ההודעה האלקטרונית נחשב למועד ההמצאה ואולם אם היה המועד אחרי השעה 17:00 בימים א' עד ה' בשבוע או ביום ו' או ביום מנוחה שנקבע בחיקוק או ביום פגרה בהתאם לתקנות בתי הדין הדתיים הדרוזיים (פגרות), תשע"ח-2018, ייחשב המסמך האלקטרוני כאילו הומצא ביום החול שלאחריו. יצוין כי על מנת להתגבר על תקלות טכניות שעשויות להביא לידי כך שהמסמך לא התקבל כלל בכתובת הדוא"ל של הנמען או שהתקבל במועד מאוחר למועד המשלוח, נקבע בתקנה 4(א)(5) כי המשלוח לא ייחשב כהמצאה כדין במועד השליחה אם הגיש הנמען תצהיר בדבר אי קבלתו או בדבר קבלתו במועד מאוחר יותר.

חרף היתרונות שבהמצאה אלקטרונית, תקנה 5 קובעת נסיבות שבעטיין לא ניתן להמציא מסמך בהמצאה אלקטרונית:

א. אם היה זה המסמך הראשון המוגש בתיק או כתב תביעה (גם אם אינו המסמך הראשון המוגש) או כתב הגנה, יש להמציאו לבעל הדין שכנגד בדרך המסורתית (דואר או מסירה אישית כמפורט להלן), זולת אם הייתה הסכמה אחרת בכתב של הנמען;

ב. אם הנמען הינו בעל דין שאינו מיוצג בידי עורך דין או טוען שרעי, זולת אם נתן הסכמתו לכך בכתב או מסר לבית הדין כתובת דואר אלקטרוני או כתובת דואר אלקטרוני מאובטחת לצורך המצאה אלקטרונית מבית הדין אליו לפי תקנה 4(א)(2);

ג. אם המסמך שמבקשים להמציאו מטיבו לא ניתן להמצאה באמצעי אלקטרוני (כגון מסמכים בפורמט שאינו מאפשר את סריקתם כגון מפות גדולות וכיוצא בזה);

ד. על מסמך ראשון המוגש בתיק המתנהל בבית הדין הדתי הדרוזי לערעורים.

יצוין כי בהתאם לתקנה 11(ב), מנהל בתי הדין מוסמך לפרסם הוראות טכניות בעניין אופן הגשת מסמך אלקטרוני, לרבות לעניין מאפייניו. הוראה זו נדרשת בעיקר על מנת להבטיח כי המסמכים יוגשו באופן התואם את דרישות מערכת "נט בתי הדין".

2. המצאה בפקסימיליה: בהתאם לתקנה 4(ב), ניתן להמציא מסמך למספר הפקסימיליה שציין הנמען בכותרת כתב טענותיו, ובלבד שהמסמך אינו עולה על חמישה עשר עמודים ואינו המסמך הראשון המוגש בתיק, כתב תביעה או כתב הגנה. מסמך שנשלח כאמור ייחשב כמצוי בידיעתו של הנמען ובלבד שבוצע וידוא טלפוני כי המסמך אכן התקבל. בהקשר זה יצוין כי אם השולח האו בית הדין, תיחשב השליחה כהמצאה כדין אף אם לא בוצע וידוא טלפוני, אלא אם כן הגיש הנמען תצהיר בדבר אי קבלתו של המסמך. באשר למועד ההמצאה, יראו את המועד שצוין באישור משלוח הפקסימיליה כמועד ההמצאה ואולם היה המועד אחרי השעה 15:00 בימים א' עד ה' בשבוע או ביום ו' או ביום מנוחה שנקבע בחיקוק ייחשב המסמך כאילו הומצא ביום החול שלאחריו. בהתאם לתקנה 11(א), על השולח לשמוע בידו את אישור המשלוח בפקסימיליה ולהגישו לבית הדין לפי הצורך או לפי החלטת בית הדין.

3. המצאה בדואר: בהתאם לתקנה 4(ג), המצאה של מסמך בדואר תהיה באמצעות שליחתו בדואר רשום עם אישור מסירה לכתובת שציין הנמען בכותרת כתב טענותיו או למענו כפי שהוא מוגדר בתקנה 6 לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018. באין אפשרות להמציא כאמור, ניתן לשלוח את המסמך לכתובת הידועה לשולח של מקום מגוריו או עסקו של הנמען. מועד המסירה שצוין באישור המסירה ייחשב כמועד ההמצאה.

הואיל ומצופה כי בעל דין שציין בכותרת כתב טענותיו מען להמצאה, יקפיד לאסוף את דברי הדואר שנשלחים לאותו מען, נקבע כי מסמך שהומצא בדואר רשום עם אישור מסירה למען שציין הנמען בכתב טענותיו וחזר בציון "לא נדרש", יראוהו כמסמך שהומצא כדין, זולת אם בית הדין הורה אחרת. כך לדוגמא, ייתכנו נסיבות מוצדקות שבעטיין לא אסף הנמען את דבר הדואר ובמקרים אלה, יהיה רשאי בית המשפט לקבוע כי יש לראות את המסמך כמסמך שלא הומצא.

4. המצאה במסירה אישית: בהתאם לתקנה 4(ד) המצאה במסירה אישית תעשה באמצעות עורך דין או אדם שבית הדין או מנהל בתי המשפט הסמיכו לכך. ההמצאה תהיה במסירת המסמך לידי הנמען שיידרש לאשר את קבלתו בכתב. על מוסר המסמך לערוך הודעת אימות מסירה בסמוך ככל האפשר לאחר המצאתו, הכוללת פרטים בדבר אופן ההמצאה ובכלל זה, מקום, מועד ושעת ההמצאה וכן שמו של האדם שהמסמך נמסר לידי. המועד שצוין בהודעת אימות המסירה ייחשב כמועד ההמצאה. הודעת אימות המסירה תישמר בידי השולח ותוגש לבית הדין לפי הצורך או לפי החלטת בין הדין.

יצוין כי בנסיבות שבהן הנמען סרב לקבל את המסמך או לאשר את קבלתו בכתב או כאשר לא נמצא שום אדם שניתן להמציא לו את המסמך על אף השולחן פעל בשקידה ראויה וסבירה על מנת למוסרו, יראו את המסמך כמסמך שהומצא כדיון, אם הוא הונח במקום הנראה לעין, בסמוך לדלת ביתו או עסקו של הנמען.

תקנה 6 – ביצוע ההמצאה:

תקנה זו מעגנת את הכלל שלפיו ההמצאה תהיה ככל האפשר לנמען עצמו. עם זאת, כאשר הנמען מיוצג על ידי עורך דין, יש להמציא את המסמכים לעורך הדין ואם מינה הנמען מורשה מטעמו לשם ההמצאה, ניתן להמציא למורשה במקומו. במקרים שבהם אין אפשרות לאתר את הנמען, די בהמצאת המסמך בביתו לאחד מבני משפחתו הגרים עמו ושלפי מראית עין מלאו לו שמונה עשרה שנה, זאת שכן, סביר לצפות כי אלה יעבירו לידיעת הנמען את המסמך.

בהתאם לתקנה 6(ג), אם התגורר הנתבע בחו"ל ויש לו בתחומי המדינה נציג מטעמו המייצג אותו באופן קבוע בקשר לענייניו בישראל, ניתן להמציא את המסמך לנציג ובלבד שהתביעה נוגעת לאותו עניין. תקנה 12 תחול בשניוים המחויבים גם על תקנת משנה זו.

כמו-כן, תקנות 6(ד) עד 6(ט) מסדירות את אופן ההמצאה לגופים שונים כגון המדינה, תאגיד, רשות מקומית, אפוטרופוס, בית סוהר ומדינה זרה.

תקנה 7 – תחליף המצאה:

בנסיבות שבהן נוכח בית הדין כי לא ניתן להמציא לנמען מסמך בדרך שנקבעה בתקנות, רשאי הוא להורות על המצאתו בכל דרך אחרת הנראית לו מתאימה בנסיבות העניין. כך לדוגמא, רשאי בית הדין להורות כי ההמצאה תהיה בדרך של פרסום מודע בעיתון יומי או בהדבקת עותק המסמל במקום שלפי הידוע הנמען התגורר בו או עסק בו לאחרונה.

בקשה להורות על תחליף המצאה תוגש בכתב ויצורף לה תצהיר לאימות הסיבה המונעת את ביצוע ההמצאה. בהקשר זה יצוין כי נקבעו בתקנה הפרטים שיש לכלול בתצהיר והמסמכים שיש לצרף לבקשה. כך לדוגמא, אם הנמען או תושב ישראל ואין לו מען ידוע, יציין המבקש בתצהיר כי למיטב ידיעתו הנמען נמצא בישראל וכי לא ידוע לנו היכן בדיוק הוא מתגורר ויצרף לבקשה תדפיס של הנמען ממרשם האוכלוסין. אם נמען אינו תושב ישראל אך נמצא בתחומי המדינה, יציין המבקש בתצהיר כי למיטב ידיעתו הנמען נמצא בישראל ויצרף ראיה על כך, וכן יציין את הפעולות שנקט כדי להמציא לא את המסמך.

תקנה 8 – המצאה מחוץ לתחום המדינה

באשר להמצאה מחוץ לתחום השיפוט, מוצע לקבוע בעל דין רשאי להמציא כתב טענות מחוץ לתחום המדינה אם נקבע שיש סמכות לבית הדין הדתי הדרוזי לדון בעניין בהתאם לחוק בתי הדין הדתיים הדרוזיים תשכ"ג-1962 או אם נקבע על פי חיקוק אחר כי מבחינה בינלאומית לבית הדין הדתי הדרוזי יש סמכות בענייננו. בנוסף לך, בית הדין רשאי לקבוע את דרך ביצוע ההמצאה האמורה, כאמור בתקנה 9, לרבות את אופן הגשת כתבי הטענות, והוא אף רשאי למנוע את ההמצאה אם הוא סבור שהיא אינה ראויה (תקנה 9(ב)). בכך מתקיימת הבקרה המתאימה למניעת פגיעה בריבונות של מדינות אחרות.

תקנה 9 – הליך ההמצאה מחוץ למדינה:

בעל דין המעוניין להמציא כתב טענות מחוץ לתחום המדינה, יגיש בקשה בכתב על מנת שבית הדין יורה לו על הדרך שבה תבוצע ההמצאה כאמור. בעל הדין נדרש לצרף תצהיר התומך בעובדות המבססות את עילת התביעה ואת עילת ההמצאה מחוץ לתחום המדינה וכן לפרט את המקום שבו נמצא הנמען או ייתכן שנמצא. כמו כן, מוצע לקבוע כי בעת מתן ההחלטה בדבר האופן שבו תבוצע ההמצאה, רשאי בית הדין להורות שבנסיבות העניין אין להמציא את המסמכים מחוץ לתחום המדינה. כך למשל, אם בית הדין ראה כי מדובר בהמצאה לגורם שאינו נדרש לצורך בירור עילת התביעה או כאשר מצא כי לא מתקיימת עילת המצאה מחוץ לתחום המדינה.

תקנה 10 – המצאה לנתבע הכופר בסמכות:

תקנה זו מעגנת את האפשרות של בעל הדין, ככל שהומצא לו כתב טענות בין אם זה באמצעות המצאה מחוץ למדינה, ובין אם הומצא לו בעת שהוא שהה בישראל לצורך הדיון, לכפור בסמכות בית הדין לדון בתובענה. בנוסף לכך, תקנה זו נועדה למנוע ניצול לרעה של שהותו של בעל הדין או של עורך דינו בישראל לצורך הדיון בטענת חוסר סמכות זאת לשם המצאת כתב הטענות נגדו בתחום המדינה.

תקנה 11 – הוראות כלליות להמצאה:

כאמור לעיל, תקנה 11(א) קובעת כי אישור המשלוח בפקסימיליה, אישור המסירה בדואר והודעת אימות המסירה יישמרו בידי השולח והעתקם יוגש לבית הדין לפי הצורך או לפי החלטת בית הדין. כמו כן, בהתאם לתקנה 11(ב), מנהל בתי הדין מוסמך לפרסם הוראות טכניות בעניין אופן הגשת מסמך אלקטרוני, לרבות לעניין מאפייניו. הוראה זו נדרשת בעיקר על מנת להבטיח כי המסמכים יוגשו באופן התואם את דרישות מערכת "נט בתי הדין".